

Tallinna Linnamuuseumi kogumispõhimõtted 2022 – 2026

1. Eesmärk

1.1 Missioon

Tallinna Linnamuuseum on linna loo elamuslik jutustaja.

Sidudes Tallinna mineviku ja tuleviku, loome kõigile võimaluse võtta osa linnakultuuri kujunemisest. Loomes ja arendame Tallinna elanike identiteeditunnet, säilitame linna pärandit ja jagame erialast kogemust.

1.2 Muuseumi iseloomustus

Tallinna Linnamuuseum on seitset Tallinna vanalinnas, Kadriorus ja Kalamajas asuvat muuseumi ühendav katusorganisatsioon:

- Tallinna Linnaelumuuseum
- Fotomuuseum-Raevangla
- Kiek-in-de-Köki kindlustuste muuseum
- Tallinna vene muuseum
- Kalamaja muuseum
- Lastemuuseum Miiamilla
- Peeter I maja

2. Lähipiirkonnas tegutsevad muuseumid

2.1. Eesti Ajaloomuuseum (edaspidi AM) ja **Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum** (edaspidi TMM). Osaliselt kattuvad, kuid valdavalt üksteist täiendavad kogud eelkõige tarbeesemete valdkonnas (J. Lorupi toodang, N. Langebrauni toodang) ning ka fotode ja negatiivide osas. Kogude täiendamisel on linnamuuseum ja AM jätkuvalt teinud koostööd. Mõlema muuseumi kunstikogus on väärikas valik baltisaksa kunstnike graafikat. AMi fotokogus on oluline osa Eesti fotoajaloo 19. sajandi ja 20. sajandi I poole pärandist (sh. Eesti vanimad fotokogud - Õpetatud Eesti Seltsi ja Eestimaa Kirjandusühingu fotokogud, vendade Parikaste negatiivikogu suur osa, vendade Kristinite negatiivikogu), mitmete Tallinna fotograafide esindusalbumid (Akel, Voolmaa). Sõjajärgsest perioodist on olulised endise Majandusmuuseumi kollektsiooni koosseisus paljude Tallinna ettevõtete esindusalbumid, ja Ivar Vilde ulatuslik Tallinna tänavavaadete kollektsioon (negatiivid ja fotod) 1960.-1990. aastatest.

Fotokogud täiendavad üksteist Eesti fotoajaloole oluliste autorite osas:

- Carl Borchardti kogu nii linnamuuseumis kui AM-s;
- Heinrich Tiidermanni negatiivid linnamuuseumis, fotod AM-s;
- Parikaste väärtuslikum kogu linnamuuseumis, AM-s samuti suurearvuline kogu.

Fotoajaloo materjalide seisukohalt on Tallinnas tegutsenud fotograafide paremik esindatud linnamuuseumis, Eesti maaregioonides tegutsenud fotograafid valdavalt esindatud AM-s, kuid neist paremik siiski linnamuuseumis.

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum Oluliselt kattuvaid kogusid ei ole. Linnamuuseumis on annetaja tahtel helilooja Evald Aavale kuulunud arhiiv ja esemete kogu. Parikaste fotokogu teatrit puudutav osa asub Teatri –ja Muusikamuuseumis.

2.2. Eesti Meremuuseum Oluliselt kattuvaid kogusid ei ole. Linnamuuseumis on Tallinna Olümpiaregatiiga seonduvaid museaale ja linnamuuseum võib muuseumikogusse vastu võtta mingi muu teema kogumise raames Tallinnaga seonduvaid mereteemalisi esemeid ning Tallinna kalandusettevõtete toodangu pakendeid.

2.3. Eesti Kunstimuuseum (edaspidi EKM) Üksteist täiendavad kogud, mis on tekkinud Teise maailmasõja järgse kultuuriväärtuste muuseumide vahel jaotamise teel – Mustpeade Vennaskonna maalikogu ja esemekogu on linnamuuseumis, hõbedakogu EKM-s, Tallinna

Gildide kogust on osa hõbeesemeid EKM-s. Samuti täiendavad linnamuuseumi ja EKM-i Tallinna vaadete kogud üksteist.

2.4. Eesti Disaini- ja Tarbekunsti Muuseum Tarbekunstikogud osaliselt kattuvad: 1970. aastal oli linnamuuseumis suur kunstilise klaasi näitus ja 1980. aastatel korraldati linnamuuseumis rida klaasikunsti aastanäitusi, mille tulemusena täienes muuseumi klaasikogu kunstnike autoritöödega. Teema kogumist ei jätkata. 1960.-1970. aastatel koguti süstemaatiliselt ehtekunstnike töid (nt ARS). Teema kogumist ei jätkata.

2.5. Eesti Arhitektuurimuuseum Oluliselt kattuvaid kogusid ei ole. Linnamuuseum ei kogu reeglina arhitektuurseid jooniseid ja plaane. Linnamuuseum kogub Tallinna linna kujunemist dokumenteerivaid fotosid.

2.6. Eesti Tervise Muuseum Oluliselt kattuvaid kogusid ei ole. Linnamuuseum ei kogu meditsiini ja tervishoiuga seostuvaid teemasid. Vähesel määral on kogutud meditsiini valdkonda kuuluvaid pakendeid.

2.7. Rahvusarhiiv (sh Filmiarhiiv) koguvad Eesti kultuuri ja ajalugu dokumenteerivat teavet, sealhulgas ka Tallinna ettevõtete ja isikute terviklikke dokumendiarhiive, foto- ja negatiivikogusid.

3. Muuseumikogu täiendamise üldpõhimõtted

3.1. Linnamuuseum võtab arvele kogumispõhimõtetele vastavaid annetusi, kingitusi ja pärandit.

3.2. Linnamuuseumil on õigus keelduda vastu võtmast annetust, kingitust või pärandit, kui üleandja esitab eritingimusi, näiteks nõudes eksponeerimist vms ning mis on vastuolus muuseumi ja selle külastajate pikaajaliste huvidega.

3.3. Linnamuuseumil jätab endale õiguse määrata, kas annetused võtta arvele põhikogudesse või abikogudesse.

3.4. Linnamuuseum ei võta arvele katkiseid objekte, kui defektid takistavad objekti kantava kultuuriväärtuse kasutamist visuaalse või uurimisobjektina.

3.5. Linnamuuseum ei võta arvele objekte, mille korrastamiseks, säilitamiseks ja haldamiseks puuduvad tingimused või personal.

3.6. Linnamuuseum ei võta arvele kultuuriväärtusi, mis on ohtlikud muuseumitöötajatele, kasutajatele või võivad olla ohtlikud teistele objektidele.

3.7. Linnamuuseum ei võta arvele objekte, mille eelnev omandiõigus on määratlemata või kui üleandjal puudub materjalile omandiõigus.

3.8. Linnamuuseum ei võta arvele kultuuriväärtusi, mis sobituvad mõne teise muuseumide kogumispõhimõtetega. Vajadusel konsulteeritakse vastava muuseumiga ning linnamuuseum aitab teha koostööd materjalide üleandmisel.

4. Muuseumikogu täiendamise kriteeriumid

Linnamuuseumi kogude täiendamise põhikriteeriumiks on objekti seotus Tallinna linna või tallinlase ajalooga.

4.1. Objekt kannab endas informatsiooni Tallinna ajalooga seotud sündmustest.

4.2. Objekt kannab endas informatsiooni Tallinna linnaruumist.

4.3. Objekt kannab endas informatsiooni Tallinna erinevatest kogukondadest: linnaosade kaupa, rahvuskogukondade kaupa.

4.4. Objekt kannab endas informatsiooni tallinlase erinevatest eluvaldkondadest: olme, haridus, töö, ühiskondlik tegevus jne.

4.5. Objekt on valmistatud Tallinnas.

4.6. Objekt kannab endas informatsiooni Eesti fotograafia ajaloost ning leiab eksponeerimist Fotomuuseumi planeeritavas uues püsinäitusel.

5. Muuseumikogu hetkeseis

5.1. Linnamuuseumi kogude suurus on 161644 museaali. (Museaalide arvud antakse dokumendis seisuga 31.12.2021). Juurdekasv on olnud keskmiselt 1000-2000 museaali aastas, arvu suurus sõltub eelkõige fotokogude juurdekasvust ja seni arvele võtmata arheoloogiliste leidude arvelevõtmist. Esemekogude juurdekasv on stabiilne ning madalam.

- 5.2. Muuseumikogu halduseks kasutatakse andmebaasi MuIS.
- 5.3. Käesoleval perioodil on töös muuseumikoguga tähelepanu pööratud pigem olemasolevate kogude läbitöötamisele (digiteerimine, I etapi kirjeldused) kui kogude kasvule läbi suuremahuliste kogumiskampaaniate. Linnamuuseumi hoidlate maht on piiratud ning lähemas tulevikus on lootused avatud hoidla projektil. 2019. aastal saadi juurde üks rendipind (ca 300 m²) Kopli tänaval.
- 5.4. Valminud on keraamika, tina, värvilise metalli, raidkivide (raidkivimuuseum), fototehnika avahoidlad.
- 5.5. Võimalusel viiakse igal aastal või kahe aasta tagant (sõltub teema ulatusest) läbi ka üks väikesemahuline kogumisaktsioon kaasaja dokumenteerimiseks. Teema otsustatakse aastaplaani koostades.
- 5.6. Paralleelselt lähiajaloo kogumisele jätkatakse vajadusel kogudes juba esindatud teemade täiendamist.
- 5.7. Lastemuuseum Miiamilla uus ekspositsioon (2022) avab laste maailmaruume: sisemaailm, välismaailm ja loovruum. Uue püsiekspositsiooni loomisega põhikogusse asju ei koguta.
- 5.8. Kalamaja muuseum keskendub Kalamaja piirkonnale. Sellest lähtuvalt täienevad kogud seal elanud/elavate inimeste elu-olust jutustavatele dokumentidele, fotodele ja esemetele. Juurdekasv põhikogusse on minimaalne.
- 5.9. Tallinna vene muuseumi eesmärk on koguda, säilitada, uurida, eksponeerida ja vahendada eelkõige Tallinna vene keelt kõnelevate inimeste kultuuripärandit. Lähtuvalt vajadustest ja võimalustest kogub Tallinna vene muuseum ka Eesti vene keelt kõnelevate inimeste kultuuripärandiga ja vene ajaloo seotud ainet: vene kultuuritegelased Eestis, vene aadlikud Eestis, vene emigratsiooni I-IV laine, vene õigeusu kirik.
- 5.10. Kiek in de Köki kindlustuste muuseumi tööplaan näeb ette:
- 5.10.1. laiendada tsiviilkaitse teemat, mis eeldab muuseumikogu täiendamist esemelise materjali (nt eritüübilised gaasitorbikud, esmaabivahendid jms), fotode ja arhiivmaterjalidega (sh propaganda ja agitatsioon) - 1930. aastate õhu- ja gaasikaitse, NSVL aegne tsiviilkaitse ja kaasaegne kodanikukaitse. Tegemist on teemadega, mis kuuluvad pigem Tuletõrjemuuseumi kompetentsi, kuid vähesel määral kogumine on põhjendatud bastionikäikude varjenditena kasutamisega, pedagoogiliste programmidega.
- 5.10.2. Kuna Neitsitornis on tegutsenud mitmed kunstnikud (Karl Winkler, Karl Burman sen., jun. Henrik Olvi, Kristjan ja Paul Raud jt.) ning plaan on nende tegevust ka ekspositsioonis tutvustada, siis kogutakse nendega seotud materjale.
- 5.10.3. Kaugemas perspektiivis on idee rajada Lindamäe poolsetesse käikudesse nõukogudeaegse punktkultuuri väljapanek ja vajalik on koguda seda teemat.
- 5.11. Fotomuuseumi uue püsinäituse ettevalmistamiseks kogutakse Eesti fotoettevõtete esemeid ja fotosid (töökeskonnast) 1950.-2010. aastateni, loodus-, drooni- ja pulmafotograafia kui fotožanrite Eesti ilmekamaid näiteid ja digifotograafia saabumise aja esemeid ja fotosid.

6. Muuseumikogu aines ja täiendamisvajadus

6.1. Arheoloogia, 27810 museaali

Kogu aines: Arheoloogiakogu koosneb peamiselt praeguse Tallinna piirest probleem- ja päästekaevamiste, eeluuringute käigus ja juhuslikult leitud arheoloogilistest leidudest. Lisaks kuulub kogusse ka hulk mujalt Harjumaalt ja teistest maakondadest väljakaevamistel saadud ning juhuleide. Tegemist on erinevatest materjalidest (keraamika, metall, puit, tekstiil, klaas jne) koosnevate esemetega, mille dateeringud ulatuvad kiviajast kuni 20. sajandi alguseni.

Täiendamisvajadus: Arheoloogiakogu on kujunenud linnamuuseumisse toodud arheoloogilise materjali põhjal. Kogumistegevusega oleks vaja samas liinis jätkata – ehk võtta arvele Tallinnast (peamiselt päästekaevamistel) välja tulnud arheoloogilist materjale. Hetkel aga toimivate arheoloogiliste kaevamiste materjali linnamuuseumisse ei tooda, kuna hoidlad on täis ja arvele võtmist ootavaid esemeid on palju. Tallinnast leitu on läinud peamiselt Tallinna Ülikooli arheoloogia teaduskogusse. Praeguseks on välja kujunenud olukord, kus Tallinna

arheoloogilised leiud on jagunenud peamiselt kahe asutuse vahel: linnamuuseumi ja TLÜ arheoloogia teaduskogu vahel, sealjuures arvuliselt rohkem leide on viimases.

Ei koguta: Kogusse ei võeta (praegu ja edaspidi) väljapool Tallinna leitud arheoloogilist materjali, nende jaoks on koht teistes kohalikes muuseumides või kahe suurema ülikooli juures olevates arheoloogiakogudes. Samuti välditakse igasuguse leiukontekstita materjali arvele võtmist (ehk siis sellise materjali, millel puudub arheoloogiline infoväärtus).

6.2. Numismaatika, 9027 museaali

Kogu aines: Kogus on esindatud mündid ja paberraha, antiikajast kuni hiljuti käibelt ära korjatud Eesti kroonide ja sentideni. Kogu uhkuseks on kahtlemata ligi 2000 mündist koosnev Saku aare XVI sajandist, samuti mõned Liivimaal vermitud suured XVI sajandi hõbemündid. Jaani Seegi mündikogum ei koosne nii vanadest müntidest, ent kahtlemata on tegu huvitava komplektiga.

Kogus on üsna hästi esindatud Vene 18.-20. sajandi mündid, Eesti Vabariik aastatel 1919. kuni 1940. ja taastatud Eesti Vabariik aastast 1992. Korralikult on esindatud ka kokku varisenud Vene impeeriumi alade paberrahad ajavahemikust 1917. kuni 1922. ja Nõukogude paberraha alates 1940. aastast.

Täiendamisvajadus: Kogu juurdekasv on väike, võimalusel püütakse omandada Tallinnaga seotud raha.

Ei koguta: Vene impeeriumi lõpuperioodist pärinevaid münte ja paberrahasid, Nõukogude paberraha ja münte, Judenitši paberraha ja Eesti vabariigi paberkroone ajavahemikust 1928. kuni 1940, Rootsi XVII sajandi vaskmüntede vääringus 1/8 ja 1/6 ööri. Kõik loetletud teemad on kogus piisavalt esindatud. Samuti ei peeta vajalikuks koguda eurot kõigis selle vääringutes, see materjal on esindatud Eesti Panga Muuseumis.

6.3. Märgid, medalid, 3299 museaali

Kogu aines: Kogu annab hea ülevaate märkidest nõukogude perioodil (1940-1990). Esinduslik on kollektsioon Tallinna koolide märkidest ajavahemikust 1900 -1940, ülevaatlik on Tallinna tuletõrjemärkide kollektsioon. Kogu uhkuseks on Eesti vabariigi ordenid ja medalid, samuti mitmed välismaised autasud.

Täiendamisvajadus: Kogu täiendamisel keskendutakse alates aastast 1991 valmistatud medalite ja märkide kogumisele lähtudes eseme seotusest Tallinna sündmustega.

Võimalusel täiendatakse kogu ka varasemate perioodide rariteetidega – Tallinna ametimeeste märgid jne, kuid see sõltub rahalistest võimalustest.

Ei koguta märke-medaleid, millel puudub seos Tallinna või tallinlasega.

6.4. Pitsatid, pitserid, 374 museaali

Kogu aines: Kogu on küll väike, kuid annab läbilõike mitmest huvitavast teemast - Vene impeeriumi ametiasutuste erinevad pitsatid XIX ja XX sajandist, Tallinna erinevate tsunftide pitserid, alates keskajast. Erilist tähelepanu väärivad mõningad eraisikute pitsatid, samuti üksikud keskaegsed vahapitserid, lisaks veel Vene bojaaride XVI sajandi pitserid ja pitsatsõrmusega XVII sajandil vajutatud pitserid.

Täiendamisvajadus: Kogu täieneb vähesel määral lähtudes Tallinna ajaloo seotud materjalist nii lähi- kui kaugemast minevikust.

6.5. Raidkivid, 619 museaali

Kogu aines: Linnamuuseumi lapidaarium on Tallinna raidkivikunsti kõige esinduslikumaks koguks ja seda ületab vaid linnas *in situ* ja sekundaarsetel kohtadel paiknevate kivide hulk ja väärtus. Raidkivikogu koosseisu kuulub ka märkimisväärne osa Tallinna raidkivide paremikest, mis on käsitlemist leidnud paljudes vastavasisulistest uurimustes. Kogu on seega märkimisväärne nii oma suuruse kui ka väärtuse poolest.

Täiendamisvajadus: Raidkivikogu on üldjoontes väljakujunenud kollektsioon. Muuseumile on üle antud osa Muinsuskaitse Ametile kuulunud raidkive ja kaalumisel on Tallinna Kultuuriameti raidkivikogu üle andmine.

6.6. Relvakogu, 477 museaali

Kogu aines Relvakogu ajaline vahemik ulatub XIV sajandist kuni XX sajandi teise pooleni. Tegemist on peamiselt Eestis kasutust leidnud relvastusega. Muuseum on kolonel Leetsi relvakogu omanik, tänu millele on kogus rohkesti eksootikat – näiteid Lähis- ja Kaug-Idast, Aafrikast, samuti mõningaid relvi Lääne-Euroopast, mis on siia jõudnud juhuslikult. Esindatud on nii külmi- kui tulirelvad, samuti mõningane hulk nii vanemat kui moodsamat kaitsevarustust. Tallinna Mustpeade Vennaskonna relvad moodustavad kogust samuti olulise osa.

Täiendamisvajadus Kogu täiendamine on vähene ja peamine kriteerium on relva seotus Tallinna ajalooga.

Ei koguta suuremõõtmelisi museaale, sest hoidlaruum on piiratud. Samuti ei koguta deaktiveeritud laskemoona ega relva- ja laskemoonamahuteid. Relvi ning sõjatehnikat kogub Eesti **Sõjamuuseum**.

6.7. Kunstikogu, 2451 museaali (maal, graafika, skulptuur)

Kogu aines Linnamuuseumi kunstikogu on sisult küllaltki mitmekülgne, koosnedes suures osas Tallinna vaadetest ja erineval moel Tallinnaga seotud kunsti, samas sisaldades aga ka väga eriilmelisi ja erineva väärtusega teoseid (nii otseselt Eesti kui ka baltisaksa kunsti osas). Kogus leidub olulist materjali väga laiale uurijate ja kuraatorite ringile. Kogu väärtuslikuma osa moodustavad vanemad Tallinna vaated, Mustpeade Vennaskonna portreede kogu, teised vennaskonnale kuulunud kunstiesemed ja kirikukunst (epitaafid). Kogus on ka nõukogudeaegset kunsti, mille seas on samuti Tallinna vaateid. Kogu täiendamine sõltub oluliselt linnamuuseumile eraldatud rahalistest vahenditest ja annetustest. Annetuste puhul tuleb lähtuda pakutava eseme kunstilisest väärtusest või seotusest Tallinna ajalooga, viimasel juhul võib koguda ka asjaarmastajate loomingut, näiteks mõnel teisel erialal tuntud inimese töid, kelle harrastuseks on olnud linnavaadete maalimine jne. Valikuprintsiibiks on sel juhul teose kultuurilooline väärtus.

Täiendamisvajadus Edasi tuleks koguda vanemat Tallinnaga seotud kunsti (20. sajandi algus ja varasem; linna vanemad vaated, mitmesugustele linna organisatsioonidele kuulunud kunstivarad). Koguda tuleks ka 1920/1930. aastate kunstnike Tallinna teemalisi töid. Kõige rohkem on kättesaadav nõukogudeaegne vaategraafika. Sellest tulenevalt tuleb neid juurde kogudes olla valiv. Täiendamine sõltub oluliselt rahalistest vahenditest.

Ei koguta Tallinna temaatikaga mitteseonduvat kunsti. Nõukogude perioodi kunsti, mis on väga hästi esindatud kunstimuuseumite kogudes, kogutakse valikuliselt.

6.8. Arhiivkogu, 11470 museaali (dokumendid, käsikirjad, plaanid/kaardid, kalendrid, plakatid, pisitrükised, tarbegräafika, raamatud, perioodika)

Kogu aines Kogu koosneb valdavalt paberkandjal eesti-, saksa- ja venekeelsetest museaalidest 16. sajandist tänapäevani. Kogu jaotub 9-ks alakoguks, mis suuremas osas on seotud Tallinnaga, kuid kogus on ka kultuuriväärtusi, mille seos Tallinnaga on suhteliselt kaudne. Kogu väärtuslikumaks osaks on sellide-meistrite elu ja tööga seotud dokumendikogumid, vanad linna- ja üksikobjektide plaanid-kaardid, raamatud, kalendrid. On ka linna eluga tihedalt seotud kultuuri- ja poliitikategelaste materjale nõukogude perioodist, ajastuhõngulisi poliitilis-propagandistlikke plakateid. Arhiivkogu täiendab teisi kogusid ja toetab nende tööd.

Täiendamisvajadus Kogu täiendamisel on oluline keskenduda kaasaja ainese kogumisele. Nõukogude Eesti lõpuaastatest kuni tänaseni. Sellega paralleelselt kindlasti täiendada kogu vanade unikaalsete materjalidega, kui neid veel saada on.

Ei koguta Vältida suvalisest Eestimaa paigast pärit huvitavate ja isegi haruldaste materjalide kogumist, kui sellel puudub vähimgi seos Tallinnaga kõige laiemas mõttes. Tiražeeritava materjali kogusid (plakatid, perioodika, kalendrid) täiendatakse valikuliselt.

6.9. Tina, 418 museaali

Kogu aines: Olulise osa kogust moodustavad Tallinna Raekoja ja Mustpeade Vennaskonna tinanõud ning Tallinna käsitöökodadele kuulunud vara. Valdavalt on tegemist Tallinna või Eesti tinavalajate töödega. Hästi on esindatud 18. ja 19. sajandi lauanõud. Lisaks on valik 19. ja 20. sajandi suveniirnõudest. Vanemat materjali on vähe, 16. sajandist on vaid mõned üksikud

esemed, 17.sajandist leidub joogikanne ning peekreid. Eraldi rühma moodustavad tinast šokolaadivormid ja mitmesugused muul otstarbel tinast valmistatud esemed – laegas, süstal, soojendusnõud.

Täiendamisvajadus: Kogu on enam-vähem välja kujunenud ja selle täiendamine on võimalik tagasihoidlikumas ulatuses juhutulmete näol.

Ei koguta: 18. ja 19. sajandi standardseid tinataldrikuid ja – liudu.

6.10. Keraamika, 2837 museaali

Kogu aines: Väärtuslikuim osa kogust on 38 esemest koosnev C. Ch. Ficki fajansimanufaktuuri (tegutses Tallinnas 1772 -1782) kollektsioon. Esinduslik on kunstikoguja Pelzeri kollektsioon, kus on esindatud nii antiikkeraamika, Itaalia majoolika, Delfti fajanss ja 18-19. sajandi saksa, vene ning inglise portselan- ja fajanssnõud. Ülevaatlikus valikus on kogutud Tallinnas tegutsenud N. Langebrauni portselanitööstuse ja AS „Savi“ toodangut 1930. aastatest. „Arsi“ portselanimaali ja keraamika näidiseid on kogus aastaist 1948-1994, Tallinna Keraamikatehase toodangut aastaist 1970-1985.

Täiendamisvajadus: Täiendamist vajab Tallinna 1930. aastate portselanimaali- ja keraamika väiketöökodade toodang ning 1940.-1950. aastatel artellides valmistatud tarbe- ning ehiskeraamika. Väga valikuliselt kogutakse tallinlase 20.-21. sajandi majapidamises kasutatud masstoodangut ehk n.-ö. looga keraamikat, Tallinna suveniire. Tallinna kohvikutes, restoranides ja hotellides kasutatud nõusid.

Ei koguta: ARS-i portselanimaal ja keraamika (ettevõtte tegevus lõpetatud ja kogus on piisavalt esemeid); N. Langebrauni portselanitööstuse masstoodangut (v.a. väga haruldasi esemeid).

6.11. Tellised, 77 museaali

Kogu aines: Väike kollektsioon telliseid ja katusekive, põhiliselt leiud arheoloogilistelt kaevamistelt ja restaureerimistöödelt. Üksikuid näidiseid on ka Tallinna Ehituskeraamika Tehase ja Tallinna Ehitusmaterjalide Tehase 1960. aastate toodangust.

Täiendamisvajadus: Juurdekasv toimub ainult juhutulmete kaupa, süstemaatiliselt kogu ei täiendata.

6.12. Kahlid, 2032 museaali

Kogu aines: Kahlid ja kahlifragmendid 16.-20. sajandi teise pooleni. Enamuse moodustavad 18. sajandi sinivalged koobaltmaalinguga kahlid. Kahlid on saadud Tallinna Riiklikust Kunstimuuseumist varade üleandmisel 1950. aastatel, ostetud eraisikutelt, leitud arheoloogiliste kaevamiste või restaureerimistööde käigus Tallinna vanalinnast.

Täiendamisvajadus: Pole ette näha, et sellist materjali muuseumisse juurde lisandub, võimalikud on üksikud juhutulmed. Tallinnas teostatud arheoloogiliste kaevamistööde käigus leitud materjal läheb Tallinna Ülikooli kogudesse. Terviklike ahjude pakkumine muuseumile pole tõenäoline (selle hoiustamiseks pole ka hoidlapinda).

6.13. Klaas, 2462 museaali

Kogu aines: Ajaloolise klaasi (17. saj – 20. sajandi algus) kollektsioon, Joh. Lorupi klaasivabriku kollektsioon, Tallinna kristallilihvimise väiketöökodade kollektsioon, klaasitehase Tarbeklaas kollektsioon ja tehase Skankristall tooted, Maks Roosma ja tema õpilaste kunstilise klaasi kollektsioon, pudeli- ja purgikollektsioon.

Täiendamisvajadus: Võimalusel täiendatakse ajaloolise klaasi (17. saj – 20. saj algus) kollektsiooni (esemetega, mis on seotud Tallinnaga) ja Tallinna kristallilihvimise väiketöökodade kollektsiooni. Võimalusel kogutakse Joh. Lorupi klaasivabriku graveeritud figuuridega esemeid ja poolkristallist tooteid, kogutakse tehase Tarbeklaasi tooteid.

Kogutakse jooksvalt tallinlaste elu-oluga/lugudega seotud klaasist esemeid.

Suuremahuline kogumine on välistatud ruumipuuduse tõttu.

Ei koguta: klaasikunstnike autoritöid, see valdkond on kaetud Eesti Disaini- ja Tarbekunstimuuseumi poolt.

6.14. Tekstiil, 3819 museaali

Kogu aines. Vaipade (16.saj-st kaasajani) kollektsioon, käsitööna valmistatud kodutekstiilide (sh Louise Rebenitzi käsitöökooli materjalid) ja käsitöötarvete kollektsioon, kostüümide kollektsioon, kuhu kuuluvad naiste, meeste, laste rõivad ja aksessuaarid (peakatted, kindad, jalanõud, käekotid, päikse- ja vihmavarjud), tuletõrjelippude kollektsioon, lippude kollektsioon, Mustpeade Vennaskonna rõivastuse kollektsioon, kuhu kuuluvad kiivrid, mundrid ja aksessuaarid, Tallinna vabrikute: O. Kilgase trikoo-, pitsi ja sukavabrik, Tekstiil, Marat, Punane Koit, Kommunaar jt. toodangu näidistest kollektsioonid, Kunstitoodete kombinaadi Ars ja Rahvakunsti meistrite koondis Uku toodete kollektsioonid, tekstiilikunstnike autorivaipade ja minitekstiilide kollektsioon.

Täiendamisvajadus: Võimalusel täiendatakse Tallinna vabrikute toodete kollektsioone, kostüümide kollektsiooni II maailmasõja aegsel ja vahetult sõjajärgsel perioodil kantud/valmistatud rõivastuse ja aksessuaaridega. Lähiajaloo rõivastust ja kodutekstiile kogutakse väikeses mahus.

Kogutakse jooksvalt tallinlaste elu-oluga/lugudega seotud tekstiilist/nahast esemeid.

Suuremahuline kogumine on välistatud ruumipuuduse tõttu.

Ei koguta. Ei koguta käsitöö näiteid. Ei jätkata tuletõrjeteema kogumist, selle valdkonnaga tegeleb Eesti Tuletõrjemuseum.

6.15. Kunstiline nahk, 593 museaali

Kogu aines: Vanimad esemed on Tallinnas Lai t 5 majast leitud nahakatked 17. sajandi tapeedist. 18. sajandist pärinevad tsunfti pokaalide hoidjad. 19.sajandi lõpukümnetest on esindatud albumid.

Ülevaatlik on E. Taska töökoja toodang, vähem näidiseid on teistest Tallinnas tegutsenud töökodadest (O. Simmermann, O. Tamjärv, Eesti Noorte Punase Risti nahatöökoda).

Olulise osa kogust moodustavad "Arsi" nahakunstnike tööd aastatest 1955-1990, „Linda“ ja „Uku“ toodang.

Täiendamisvajadus: kogu juurdekasv on väike. Kogutakse rariteetseid nahkehistöid Tallinnas tegutsenud meistritelt ja tallinlase kodus laialdaselt kasutatud nahkgalanteritoodete tüüpe, samuti aastatel 1987.-1995. Tallinna kooperatiivides tehtud esemeid. Väga valitult kaasaegse nahkgalanterii kogumine. Võimalusi piiravad äärmine ruumipuudus ja kaasaja kogumisel rahapuudus.

6.16. Mööbel-laekad, 544 museaali

Kogu aines: kogu väärtuslikuma osa moodustavad 17.-19. sajandi Tallinna käsitööametite laekad, vara- ja reisikirstud, Tallinna raekojale ja Mustpeade vennaskonnale kuulunud istemööbel, Peeter I maja barokkmööbli ansambel. Valdava osa kogust moodustavad üksikesemed 19.-20. sajandist, mööbligarnituure on vähe.

Kogu täiendamisvajadus: kogu täiendamise aluseks on tallinlase kodu kujunemine 20. sajandi II poolel kuni tänapäevani. Võimalusel kogutakse ka Tallinnas enne II maailmasõda tegutsenud väiketööstuste mööblitoodangut. Jooksvalt on lisandunud mõned näited Tallinna kohvikute mööblist, võimalusel seda suunda jätkata. Koguda juurde kodusisustust komplekte ja (looga) üksikesemeid 1960-2000. aastatest.

Ei koguta: Kogusse ei kaasata ilma kontekstita Eesti 20. sajandi mööblidisaini näiteid, need kuuluvad eelkõige Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuseumisse.

6.17. Kultuurilooline kogu, 10428 museaali.

Kogu aines: Kogu on esemeliikide poolest kõige mitmekesisem. Siin on esemed Tallinna elamutest (ehitusdetailid), kirikute vara, Tallinna käsitööametite varad, erinevate organisatsioonide vara, tallinlase tarbeesemed läbi aegade, Tallinna käsitöölise ja ettevõtete toodangunäidised, linnas toimunud sündmusi kajastavad suveniirid.

Vähe on esemeid varasest perioodist (13-19. sajand I pool). Peamiselt kuuluvad siia gildidele ja käsitööametite vara ja tööriistad ning elamutelt pärit detailid.

Tallinlase elu-olulisi esemeid leidub valdavalt alates 19. sajandi lõpust, üksikud esemed on varasemad. Üsna piisavalt on esindatud 1918-1941 aastate materjalid (ettevõtete toodangu,

sh pakendid, majapidamistes kasutatav vara). Nõukogude perioodist on kaetud ajavahemik 1960-1990.

Täiendamisvajadus: Muuseumikogu tuleb täiendada esemetega II maailmasõja ajast ja vahetult sõjale järgnenud aastatest. Kogumist väärivad kooperatiivide toodang 1980. aastate teisest poolest ning siis uuesti alates 1991. aastast. Täiendamist vajavad ka Tallinnas valmistatud suveniiride kollektsioon – valikuliselt näited nii kohapeal valmistatud kui väljaspool Eestit toodetust. Siiani Tallinnas tegutsevate suurettevõtete pakendid (Orto, Liviko); Tallinnas loodud, kuid 21. sajandil oma tootmise väljapoole kolinud suurettevõtete toodangu näidised, mille pakendeid on kogus varasematest perioodidest kogutud (Kalev, Flora jne).

Kogutakse eelkõige objekte, mis kajastavad linlase elu ja olmet, soovitatav on konkreetse loo olemasolu.

Ei koguta: Meditsiiniga seotud materjali (Eesti Tervise Muuseum), merendusega seotud esemeid (Eesti Meremuuseum), tarbekunsti (metallehistöö jt), eriti vahemikus 1960-1990 (Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum), muusikaga seotud teemasid (Teatri- ja Muusikamuuseum). Vanemast perioodist ei koguta juurde Tavasti, Kersoni toodangut, tünderseppade ameti materjale – need teemad on kogudes hästi esindatud ja uuritud.

6.18. Mänguasjade kogu, 3363 museaali

Kogu aines: Kogus on esemeid ajavahemikust 19. sajandist kaasajani.

Peamiselt on tegu mänguasjadega ning teiste vabaaja veetmise vahenditega, mida on kasutanud annetajad ise või nende lähedased lapsepõlves. Esemad on kogusse jõudnud peamiselt Eestimaalt, aga on ka üksikuid väliseestlaste annetusi.

Põhiline objektide valmistamiskoht on Euroopa ehk teisisõnu annab kogu ülevaate Euroopa mänguasjade kultuurist, millele lisandub üksikuid lelusid ka väljaspool mainitud piirkonda. Kõige esinduslikuma osa mänguasjade kogust moodustavad Saksamaal ja Prantsusmaal 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses valmistatud portselan-, papjeemašee- ja biskviitportselanist nukud.

Täiendamisvajadus: Kuna mänguasjade kogu on ilma eraldi eksponeerimisplanniga, siis pole põhjendatud kogu suurendamine senises mahus. Laste- ja mängukultuuri kogutakse lähtuvalt järgnevatest teemadest: lapsepõlve mänguvahendid, mänguasjad, Tallinna meistrid (mänguasjameistrid – tootjad, mh eraettevõtjad, väike- ja suurtootjad). Isetehtud mänguasjad läbi 20. ja 21. sajandi, väga erilise looga masstoodangu üksikesemed, kaasaja kogumine on väga problemaatiline tohutu esemevaliku ja kasutatud materjali (plastik) tõttu.

Ei koguta: tooteseeriaid ja 1960.-1980. aastate pehmeid mänguasju ning NSVL-s ja DDR-s valmistatud nukke, neid asju on kogus piisavalt. Kuigi mänguasjade disain ja selle muutumine ajas on väga huvitav teema ning oluline lisaks mängukultuurile veel mitmest aspektist, ei võimalda sellist kogumise mahtu eelkõige ruumipuudus ja need teemad jäävad Tartu Mänguasjamuuseumile.

6.19. Lastekogu, 85 museaali

Kavas kogu likvideerida, kuna see kujunes Lastemuuseumi tegevuse ajal. Lastemuuseumi likvideerimise järgselt jätkatakse lastega seotud esemete kogumist teemapõhistena teiste kogude juures. Praeguse kogu esemed paigutada teistesse kogudesse.

6.20. Fotokogud (fotod 44139, negatiivid 29274, digikogu 574, fotoinventar 1690, fotoarhiiv 2337, filmid 36, postkaardid 1409).

Kogu aines: Kõige mahukama osa moodustavad Tallinna vaated ja fotograafide autorikollektsioonid. Digikogu kajastab lähiajaloo ja kaasaja linna ja olustikku ning digitaalseid koopiaid sellistest fotodest, mille originaale ei ole muuseumile üle antud. Eesti fotoajaloo tutvustamiseks on kogutud ülevaatlik fototehnika kogu, fotoraamatud ja -ajakirjad ning ja erinevad dokumendid, mis moodustavad olulise osa fotokogudest.

Väga väikesed kogud on postkaartidest (ei täiendata) ja filmidest (juurdekasv minimaalne).

Täiendamisvajadus:

- fotod, mis kajastavad Tallinna eri linnaosade ja asumite ning nende elanike elu-olu: Lasnamäe, Haabersti, Põhja-Tallinn, Kristiine, ajaperiood 20. - 21. sajand.

- fotod, esemed, dokumendid, audiovisuaalsed salvestused Eesti ajalooliste ja kaasaegsete märgilise tähendusega kutseliste fotograafide ja fotoettevõtete tegevuse kohta (Bernhard Lais, vennad Christinid, Heinrich Tiidermann, vennad Parikased ja Foto-Parikas, August Tanseri fotoäri, ERKA-Foto, Tormolen ja Ko, TK "Ühendus", "Harju" ja "Kiir" fotolaborid ja -stuudiod, "Alfa" fotolabor, Fotex, Filmari, Nordic Digital (bränd: Photopoint), Fotomeister, Fotoluks, AS Digifoto).
- fotod, esemed, dokumendid, audiovisuaalsed salvestused Eesti fotograafia ajalooliste ja kaasaegsete oluliste ilmingute kohta (fotograafia-alane huviharidus, kõrgharidus ja ametikoolitus, fotoettevõtete ja kutseliste fotograafide tegevus (ärimudelid, töötoendid ja -load), fotograafiaharrastus, fotoraamatud, fotonäitused, fotode eksponeerimine ja isiklik kasutamine, fotoärid ja fototeenused, digitaalfotograafia, pildipangad, fotode kollektseerimine);
- esemed ja fotod, mis kajastavad digifotograafia Eestisse saabumist 1990. aastate lõpus - 2000. aastate alguses;
- Tallinna Fotoklubi tegevust kajastavad dokumendid, esemed ja fotod.
- Aastate 1940-1991 Nõukogude fototehnika, mis täiendab olemasolevat kollektsiooni ja mida on Eestis kasutatud;
- Eestis valmistatud fototehnika ja fotoesemed.

Ei koguta: Teadmata päritoluga fotoesemeid, kollektsioonides juba esindatud sisuga fotosid, negatiive ja fotoalbumeid, teiste Eesti muuseumide fotokogude kogumishuvi aluseid fotosid ja negatiive.

7. Muuseumikogu täiendamise protseduurid

- 7.1. Linnamuuseumil on direktori käskkirjaga moodustatud Muuseumikogu täiendamise komisjon, mille otsustusalasle kuuluvad kõik kogude juurdekasvuga (ostmine, annetamine, kogumine) seotud küsimused.
- 7.2. Muuseumikogu täiendamise komisjoni juht on peavarahoidja, kes vastutab muuseumikogu täiendamise korralduse eest.
- 7.3. Ettepanekud muuseumikogu täiendamiseks laekuvad peavarahoidjale, kes kutsub komisjoni kokku. Vajadusel kaasatakse otsuse tegemisse erinevaid spetsialiste muuseumisiselt kui väliselt (nt hindamised).
- 7.4. Esmase info objekti kohta kogub kas koguhoidja, peavarahoidja või muu muuseumitöötaja (kuraator, õppedisainer), keda kutsutakse objekti üle vaatama või kelle valdusesse objekt on üle antud.
- 7.5. Esmane info sisaldab:
 - 7.5.1. objekti üleandja kontaktandmed;
 - 7.5.2. objekti nimetust (erinevad kasutajad võivad objekti erinevalt nimetada);
 - 7.5.3. andmed eelmiste omanike kohta, mis aitavad objekti tähendust ja kasutamislugu dokumenteerida;
 - 7.5.4. objekti kasutamislugu ehk legend,
 - 7.5.5. vajadusel ja võimalusel fotografeerimine (kui objekti ei saa füüsiliselt esitada komisjonile)
- 7.6. Esmase info talletamine on kohustuslik. Kui muuseumitöötaja, kellele antakse objekt muuseumikogu täiendamiseks üle, ei saa mingil põhjusel ise esmast infot koguda, on tingimusteta vajalik talletada vähemalt üleandja kontaktandmed täpsema informatsiooni saamiseks.
- 7.7. Kui muuseumile pakutakse ilmselge kultuuriväärtusega objekte, mis ei haaku muuseumi kogumisteedadega, siis antakse neist objektidest teada teistele muuseumidele.

8. Juurdekasvuvõimaluste analüüs

- 8.1. Kogude halduse ja hooldamisega tegeleb 01.01.2022. aasta seisuga peavarahoidja, 12 koguhoidjat, kellest neli töötavad 0,5 kohaga, 2 konservatorit, 1 säilitaja-kuraator, 1 säilitaja, 1 digitaalkogu spetsialist, 1 digiteerija ning 1 fotograaf (0,5 kohaga, fotomuuseumi osakonnast).

Muuseumikogu juurdekasv on olnud ca 1000-2000 museaali aastas.

Hädavajalik on luua juurde 1 digispetsialisti ametikoht, kes juhiks digiteerimise protsesse ning paralleelselt digiteeriks ka esemeid (eelkõige vajalik just esemete pildistamine). Digiteerimise jõudlust on vaja muuseumil tõsta. 31.12.2021. aasta seisuga on digiteeritud 82629 museaali (51%).

I etapi kirjeldusi MuS on vaja 31.12.2021. aasta seisuga teha veel 104190 museaalile (65%).

8.2. Hoidlad

Linnamuuseumi hoidlaid iseloomustavad märksõnad on:

8.2.1 **Kompaktsuse puudumine**. Linnamuuseumi hoidlad paiknevad seitsmes eri hoones üle linna. Kultuuriloolise kogu ja mööblikogu hoidjatel on esemed viies hoones, arheoloogiakogu kahes hoones, kunsti- ja raidkivi koguhoidjal kolmes hoones.

8.2.2. **Ruuminappus** iseloomustab kõiki hoidlaid, eriti terav on ruumipuudus kultuuriloolise, tekstiili, klaasi kogude hoidlates ja see tähendab, et kultuurilooliste esemete omandamist tuleb hoolikalt kaaluda. Kunstikogu hoidlates on juurdekasvu ruumi ainult graafikahoidlas.

8.2.3. **Raskesti reguleeritav hoiu- ja säilituskliima**. Kõik hoidlad paiknevad vanades kivihoonetes ja Keava tänava metallist viihallis (hoone kasutusaeg on lõppenud), kus hoiustatakse mööblit, raidkive, arheoloogiat, mõningaid suuremõõtmelisi kultuuriloolise kogu esemeid. Kopli tänava rendipinnal hoiustatakse mänguasjade kogu ja kultuuriloolise kogu museaale. Rütli tänava teise korruse mööblihoidlas hoiustatakse suuremõõtmelisi kunstikogu maale.

8.2.3.1. Kivihoonetes on suurim probleem hoidlate kliima kuivus kütteperioodil, kohati võib relatiivse niiskuse protsent langeda isegi alla 30, mis on orgaanilisele materjalile pöördumatult kahjustav. Suveperioodil on samades hoidlates probleem liigniiskusega.

8.2.3.2. Rütli tänava hoidlates (kultuuriloolised esemed, mööbel, arheoloogia, kahlid) puudub küte.

8.2.3.3. Keava tänava viihalli on sisse ehitatud väike soojustatud mööblihoidla, kus nõutavat säilituskliimat on väga keeruline ja kulukas hoida.

8.2.4. **Turvalisus**. Hoidlate nappus ja varasem läbimõeldamatu ruumide planeerimine on tekitanud olukorra, kus mitu koguhoidjat jagavad samu hoidlaid või on koguhoidjal pääs oma hoidlasse ainult läbi teise koguhoidja vastutusel oleva ala. Selline olukord komplitseerib koguhoidja vastutust oma kogude turvalisuse tagamisel.

8.2.5. **Puuduvad uurijate tööruumid**, mistõttu peab koguhoidja sageli viima uurija hoidlasse töötama.

8.2.6. **Puuduvad karantiiniruumid**, mis on hädavajalikud uute museaalide kogusse liitmiseks.

2021. aastal seati sisse väike fotostudio linnaelumuuseumis (Vene tn 17).

9. Muuseumikogu analüüs ja väärtuste hindamine

Analüüsi teostamise abivahendiks on korralised inventuurid, mille käigus selgitatakse välja muuseumikogu koosseis, mh dubleerivad materjalid, ajaloolise väärtuseta materjalid, halvas seisundis materjalid, mille konserveerimine ei anna tulemust.

10. Museaalide väljaarvamine

Museaalide väljaarvamine linnamuuseumi kogudest toimub vastavalt muuseumiseadusele §11.

Linnamuuseumi koguhoidjate ja filiaali juhtide ettepanekute põhjal koostas peavarahoidja Maris Rosenthal